

Композиційні якості динамічних медіа-засобів покликані адаптувати агресивне урбанізоване середовище під соціальні потреби, зняти психологічний тиск людської обмеженості у просторі та часі, розширивши її буття у медійному полі.

Література

1. Костенко А.Я. Средства информации в архитектуре. — К.: Будівельник 1984. — С. 80-92.
2. Маклюэн М. Понимание Медиа: Внешние расширения человека / Пер. с англ. В. Николаева; Закл. ст. М. Вавилова. - М.; Жуковский: «КАНОН-пресс-Ц.», «Кучково поле», 2003. — С. 9-11.
3. Яковлев И.П. Ключи к общению. Основы теории коммуникаций. — СПб.: «Авалон», «Азбука-классика», 2006. — С. 5-9.
4. M. Hank Hauesler. MEDIA FACADES — HISTORY, TECHNOLOGY AND CONTENT (Ханк Хойслер. Медиа-фасады и медиа-архитектурные конструкции \. Avedition.2007. 250 p.
5. Офіційний веб сайт Медіа-архітектурного інституту (англ. Media Architecture Institute). About the Institute. [Електронний ресурс] – Режим доступу на 10.09.2015: <http://www.mediaarchitecture.org/about/> – Загол. з екрану.

Аннотация

В статье сформулированы особенности современной композиционной выразительности медиа-активной архитектуры. Определены ее материальные, медийные и синтетические составляющие.

Abstract

In article defined some features of modern media-architectural aesthetic expressiveness. It was defined three media-architectural aesthetic components.

УДК 72.025.4/9

Н. А. Лещенко
*кандидат архітектури,
доцент кафедри ІТА КНУБіА*

РЕВАЛОРИЗАЦІЯ ІСТОРИЧНИХ ЦЕНТРІВ МАЛИХ МІСТ

Анотація: в статті визначається стратегія ревалоризації історичних центрів малих міст, пропонується напрямок сучасного розвитку міста як культурно-туристичного центру при створенні загального туристичного маршруту по малим містам України.

Ключові слова: ревалоризація, історичне мале місто, якісне архітектурне середовище «старого міста», пам'ятка архітектури, відновлення та підвищення цінності, автентичність, історична цінність, архітектурна цінність, соціально-культурна цінність.

Цінність любого нового проекту в історичному середовищі полягає в делікатному поєднанні минулого і сьогодення. Минуле збагачує і надає значимості новому проекту. Нове дозволяє активізувати, насичити сучасним життям на сьогодні застигли або занедбані внаслідок не використання історичні споруди та середовище і тим самим підвищити їх соціальну і архітектурну цінність.

На сьогодні для більшості малих історичних міст характерна схожа схема сучасного збереження. В них досить гарно збереглося історичне розпланування, окремі пам'ятки архітектури та містобудування місцевого і державного значення, які знаходяться в дуже невиразному сучасному оточенні. Історичне архітектурне середовище практично не збереглося, а існуюча фонові забудова є малоцінною, в багатьох випадках дисгармонуючою. Крім того, самі пам'ятки також в більшості потребують реставраційного втручання. Тому наразі є дуже актуальним вирішення одночасно питання забезпечення збереження і відновлення існуючої культурної спадщини, підвищення цінності існуючого оточення пам'яток та створення нового якісного архітектурного середовища з урахуванням всіх історичних особливостей. Шлях вирішення цих питань – ревалоризація історичного центру.

Ревалоризація - відновлення та підвищення цінності історичного архітектурного об'єкта для сучасного суспільства. В контексті вирішення містобудівних питань, ревалоризації - це відновлення та підвищення цінності історичного архітектурного середовища шляхом:

1. Відновлення архітектурно-художнього значення пам'яток архітектури;
2. Заміни втраченої або застарілої історично малоцінної фонові забудови новою, сучасною з дотриманням історичної модульності, поверховості та місцевого архітектурного колориту [2].

Відновлення архітектурно-художнього значення пам'яток слід проводити за допомогою їх цілісної реставрації та адаптації до сучасної функції з мінімальним втручанням в їх планувальну та конструктивну систему. Мета:

- зберегти автентичність пам'ятки;
- зберегти її історичну цінність;
- зберегти її архітектурну цінність завдяки реставрації;

- зберегти і підвищити її соціально-культурну цінність за рахунок введення нової правильної функції (приспосовування під нову функцію), яка не потребує конструктивних та значних планувальних змін.

Ревалоризація історичного середовища має на меті:

- підвищити його архітектурну цінність шляхом модернізації малоцінної забудови та тактовного введення нових будівель сучасної архітектури замість дисгармонуючої або втраченої забудови;

- підвищити його соціально-культурну цінність за рахунок насичення новою правильною функцією (функціональне доповнення);

- підвищити якість середовища за рахунок створення місць, пов'язаних з не обов'язковою діяльністю людини, а саме з відпочинком, прогулянками, спілкуванням і т.п.

Заміну втраченої або застарілої історично малоцінної фонові забудови новою, сучасною слід проводити делікатно, шляхом:

- збереження традиційного історичного міського планування;

- доповнення його новими планувальними елементами, необхідними для підвищення якості середовища;

- збереження історичного масштабу і перенесення його на нову забудову;

- збереження історичної поверховості для нових будівель;

- збереження історичної парцеляції фасадів для нових будівель;

- збереження місцевих архітектурних особливостей і трансформації їх для нових будівель;

- збереження місцевого колориту;

- пристосування реконструйованих будівель і наділення нових будівель новою функцією, необхідною для підвищення якості архітектурного середовища.

Проведення грамотних проектів ревалоризації історичного архітектурного середовища потребує наявності бази детальних, науково обґрунтованих вихідних даних. Для створення цієї бази слід виконати передпроектний цикл досліджень.

В якості ілюстрації прикладів ревалоризації історичних центрів малих міст пропонується розглянути два міста: Клевань (Рівненська область) та Бар (Вінницька область).

Клевань досить добре зберігла історичну планувальну структуру, але значно гірше збереглася історична забудова, особливо рядові будівлі. Містечко має унікальні пам'ятки архітектури 15, 16, 17 століть. Однак ці пам'ятки знаходяться в поганому стані, частково зруйновані.

Історичний центр Бару зберігся трохи краще. Однак він теж має слаборозвинену інфраструктуру і невисоку якість існуючого архітектурного

середовища. Це не дає йому можливості активно розвиватися як туристичний центр.

Основними завданнями, що мають бути вирішеними при ревалоризації історичних центрів цих міст є:

- збереження їх автентичності;
- відновлення історичної та архітектурної цінності існуючих пам'яток архітектури;
- підвищення якості існуючого архітектурного середовища, створення якісного середовища для людей, місцевих мешканців і туристів.

Критеріями якості архітектурного середовища для людей виступають його автентичність, цікавість, краса, екологічна привабливість, затишність, зручність і безпека, творча, соціальна і комерційна активність. Саме таке міське середовище зможе задовольнити потреби місцевих мешканців та привернути увагу туристів, щоб приїхати подивитись на історичні архітектурні пам'ятки та залишитися у комфортному місті на кілька днів на відпочинок. Отже основним напрямком сучасного розвитку цих міст має стати культурний та зелений туризм. А міста доцільним буде об'єднати в єдиний туристичний маршрут по малим містам України.

Селище міського типу Клевань Рівненської області є типовим представником малих історичних міст Західноукраїнського регіону. Веде своє літочислення з 1458р. В 1654р. місто отримало Магдебургське право [3]. Має низку пам'яток архітектури національного та місцевого значення з різним ступенем збереження.

Родзинкою міста Клевань є його замок, побудований в 15 столітті князем Чарторийським. За свою історію існування Клеванський замок був фортецею, резиденцією князів Чарторийських, католицької гімназією і в'язницею. Зараз він не використовується. В замку збереглася північна, західна і південна частина. Незбережена східна частина була зруйнована в 19 столітті [3].

Ідея ревалоризації замку полягає в перетворенні його в музейно-туристичний комплекс. Щоб зробити це, необхідно наситити замок новими функціями. Згідно запропонованого проекту до складу музейно-туристичного комплексу увійдуть виставкові зали, сувенірні магазини, ресторан і кафе, міні-готель, лекційний зал і кінозал, адміністративні та технічні приміщення.

Благоустрій внутрішнього двору передбачає створення рекреаційно-комунікаційної зони зі сценою-ареною для лицарських турнірів, відкритим майданчиком для кафе та спілкування, майданчиками для виставок та майстер-класів, доріжок, замощених клінкером, майданчиків для відпочинку з трав'яним покриттям та з використанням прийомів геопластики.

Запропонована нова функція дозволить повернути Клеванський замок до життя, відновити його історичну, культурну, архітектурну та соціальну цінність.

Другим прикладом є проект ревалоризації історичного центру міста Бар Вінницької області. Бар – історичне мале місто. Вперше згадується у 1401 році, як місто Рів [4]. Сучасну назву місто Бар отримує в 1537 році на честь італійського міста Барі, батьківщини польської королеви Бони Сфорци, італійки за походженням, з ім'ям якої пов'язана історія його заснування та розквіту. В 1540 році Бар отримав Магдебургське право [1].

Місто має пам'ятки архітектури місцевого та національного значення, низку цінних історичних будівель. Нажаль, сучасний стан Барської фортеці – це руїни. На її території розбитий міський парк та частково ведуться розкопки.

На сьогодні Бар може розвиватися як туристичний, культурний та духовний центр, центр релігійного туризму на Поділлі.

Проект ревалоризації історичного центру міста Бар передбачає організацію соборної площі, яка об'єднає Свято-Успенський храм, костел Св. Анни та будинок-музей родини Коцюбинських, і регенерацію ринкової площі. Новим акцентом має стати духовний культурний комплекс міста, «культурний ряд».

Східну частину ринкової площі буде формувати новий торговельний квартал, «торговий ряд».

Пропонується створити нові туристично-готельний та житловий квартали з кафе, магазинами, сувенірними лавками, художніми та декоративно-прикладними майстернями на першому поверсі.

Родзинкою у відродженні історико-культурної спадщини міста Бар має стати відбудова замку (після закінчення проведення розкопок на його території), як пам'ятки засновниці міста, королеві Боні Сфорци. Тут можуть проводитись мистецькі та етнофестивалі. Він має стати загальноміською рекреаційною зоною.

Пропонується також створити рекреаційну зону та набережну вздовж річки Рів і передбачити організацію виходів до неї з соборної та ринкової площ. Цікавим буде влаштувати човникові станції для прогулянкових водних трамваїв вздовж берега.

Все це націлене на створення високоякісного урбаністичного середовища для місцевих мешканців та туристів.

Збереження, відновлення та подальший сучасний розвиток архітектурного середовища історичних малих міст має враховувати їх містобудівні, архітектурні, історичні, природні, соціальні, національні, релігійні та економічні особливості. Бути комплексним. Саме такі моделі комплексної

реконструкції та розвитку є максимально ефективними при ревалоризації історичних центрів малих міст України.

Література

1. Єсюнін С. Місто Бар Могилівського повіту у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст.: Соціально-економічні аспекти // Третя Могилів-Подільська краєзнавча конференція. – Могилів-Подільський, Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2009. – с.116-117.
2. Попова Н.А. Реконструкция и реставрация историко-архитектурного наследия: Учебное пособие [текст]/Н.А.Попова. – Саратов: Аквариус, 2003. – 65с.
3. Рычков П. Дорогами южной Ровенщины. Москва, 1989. – 65с.
4. Український степовий кордон в середині 16 століття. Спогади Бернарда Претвича. – Запоріжжя – Київ, 1997, –с.54.

Аннотація

В статті визначається стратегія ревалоризації історических центрів малих городів. Пропонується напрямлення сучасного розвитку города як культурно-туристического центра при створенні общего туристического маршрута по малим городам України.

Ключевые слова: ревалоризация, исторический малый город, качественная архитектурная среда «старого города», памятник архитектуры, восстановление и повышение ценности, аутентичность, историческая ценность, архитектурная ценность, социально-культурная ценность.

Annotation

The strategy for revalorization of historical center of small towns is determined in the article. Proposed the direction of modern development of the town as a cultural and tourist center with the creation of a common tourist route in the small towns of Ukraine.

Keywords: revalorization, historical small town, quality architectural environment of «old town», architectural monument, restoring and adding value, authenticity, historical value, architectural value, socio-cultural value.